

NOSTALGIČNI POGLED

Ma, kakav *špricer sport!*

Najnoviji pothvati Marija Mušanića i Matka Bulke, koji su sa Svjetskog prvenstva u poljskom Lesznu (2012.) donijeli dvije kolajne iz natjecanja mix-tandema (s Anom Bacan i Marijanom Liović) po tko zna koji put dokazali su neprijepornu snagu osječkog kuglanja. Ustvari, MM su, na taj način, samo nadogradili nisku sjajnih međunarodnih uspjeha zbog koje su, jedno vrijeme, kod kreatora našeg tradicionalnog „Sportaša godine“ već počeli izazivati poluozbiljni uzdah „uh, zar opet kuglači?“. Toliko su, naime, naši velemajstori u svijetu kugli i čunjeva dominirali...

A ja sam - uživao! Siguran da je jedan od najbitnijih čimbenika za proboj u orbitu (uz ostalo) i što je moguće duža tradicija, pa bih u svakom novom kuglačkom pothvatu dobivao potvrdu takva promišljanja. Pa i nije neobično što se vratih desetljećima unatrag. U vrijeme kad je kuglanje još tretirano kao *špricer sport* poglavito zbog činjenice da su kuglane, u pravilu, nicalo u sklopu ugostiteljskih objekata u gradu. Nisam siguran da je mnogo onih koji pamte jednostaznu kuglanu u Šećeranskom domu (srušenu 1959.), kao i da je još manje onih koji se sjećaju da se moglo „baciti poneku partiju“ u retfalačkom Krajeru, u donjogradskoj Crkvenoj ulici, pa u današnjoj Stepinčevoj nedaleko (također već bivšeg) čuvenog restorana Lovački rog, ili na dvije susjedne u Strossmayerovoj, onoj Grafičarova na sjevernoj i Crvene zvijezde (u Fruškoj gori, ustvari kod Ruške) na južnoj strani te jedne od najdužih osječkih ulica, kao i „ispod“ kina Urania ili kod Bikare, pa sve do najčuvenije, one stare Željezničarove kuglane, u Radićevoj, u dvorištu današnje dvorane za sajmove i svatove...

Najomiljeniji, dugo i jedini, bio je *narodni* način kuglanja kad se, na devet postavljenih „drva“ igralo u osam rundi po tri hitca, u službenim utakmicama s po desetoricom igrača. No, kako je vrijeme prolazilo, a kuglanje evoluiralo i postupno istisnulo spomenuti posprdni *špricer* atribut, sve popularniji posta(ja)o je neusporedivo naporniji *međunarodni* način s po 6x200 hitaca, da bi želja za što dinamičnijim načinom kuglanja (koji podrazumijeva i apsolutnu psihofizičku pripremljenost) prevagnula prije točno deset godina. U ono uvjerenje kako je Osijek prerastao u jedno od europskih kuglačkih središta sjajno se uklapa činjenica da se na današnjih 120 hitaca (umjesto 200) prešlo baš poslije Svjetskog prvenstva (SPUK) kojem je, u dvorani Zrinjevac 2002. domaćin bio naš grad! Uzgred, znakovit je još jedan prijelomni trenutak vezan za osječko kuglanje. Davne, 1988., naime, u Jugoslaviji se prvi put državno prvenstvo odigrano je liga sustavom, a prvak je postao naš Kandid predvođen čuvenim «kuglačkim čovjekom ispred svog vremena» Antom Liovićem! No, vratimo se okruženju iz vremena kad je kuglanje, još, predstavljao jedan od najomiljenijih načina rekreiranja Osječana i omiljenog korištenja slobodnog vremena.

Primjerice, u prva dva desetljeća nakon Drugog svjetskog rata, u Osijeku su djelovali Plavi 9 (izvorno Snaga, pa Šećerana, s korijenima današnjeg prvoligaša Kandid Premijera), Grafičar, Crvena zvijezda, Milicionar, Borac, Željezničar, Slavonija, Građevinarac, Drvodjelac, Niveta, Partizan, Žitar, Sloboda, Saponia, Jadran, Kožarac, Olimpija, OTP, Mljekara, Metalac, Elektra, Turist, Tramvaj i drugi. Nije teško zaključiti da su, odmicanjem vremena, okupljališta kuglačkih zaljubljenika bivala sve povezanija uz razna, u ono vrijeme brojna, poduzeća i tvornice, pa su tako nikli i neki novi, a gasili se brojni prethodni kuglački objekti. LIO, Opeka ('80), MK Slavonija ('89), Elektroslavonija, novi „Željo“ ('86)... istisnuli su objekte u koje su, u pravilu, Osječani svraćali pretežito zbog kuglanja uz obvezno piće. Tijekom desetljeća koje je prethodilo Domovinskom ratu, najupečatljivije su mjesto držali Opeka i Turist. Potonja, osmerostazna nedaleko kolodvora postavljena još 1973., ali za razliku od četverostazne Opekine na Zelenom polju, nije zadovoljavala standarde nužne za velike priredbe, pa je iščezla 1989.

Sa sadašnjeg vremenskog otklona lako je prepoznati da se (pre)dugo samo u pojedinim klubovima, osim zabave i rekreacije, težilo i postizavanju natjecateljskih uspjeha. Za prvi sam saznao prihvaćajući se izazova pisanja fotomonografije o prvih 55 godina postojanja SD Grafičar, a odnosi se na kuglače tog društva vezanog uz Litokarton, Štampu i Glas Slavonije. Naravno, igrajući narodnim načinom (pa se to ostvarenje, dakako, ne može uspoređivati s brojnim kasnijim, osobito suvremenim, nap.a.), davne 1956. godine (na slici) postali su prvaci NR Hrvatske! Nakon toga, mnogo kasnije a koristeći neki imaginarni vremeplov, opet s novinarsko-publicističkim porivom,

zaokružih u mislima golemo razdoblje i, kao „točku na i“ u tom kontekstu, prisjećam se šampionskih kandidovaca iz '88. Ne nabrajavši pritom imena pripadnika prave vojske kuglača iz tog međurazdoblja, isto kao i svih nas koji smo živjeli u tom romantičnom vremenu. Kad su televizori bili čudo neviđeno, a imali su ga tek „spretniji drugovi“, kad su (malobrojni) telefonski brojevi bili s tek četiri znamenke, za mobitele nismo ni znali, a prijevoz iz jednog dijela grada u drugi „Tramvaj“ (kao sljednik nekadašnje „Munjare“) organizirao je na jedan jedini način - samo tim prometalom. Ipak, uvjeren sam da su, čak i brojne neslužbene utakmice, igrane uz pivo ili vino, u opisanim prostorima i klubovima, postupno gradili sve čvršće temelje na kojima su u najnovijoj osječkoj povijesti postignuti fantastični dosezi. Uz potporu brojnih sponzora, a uz sustavni i stručni rad kuglačkih entuzijasta koje namjerno ne spominjem jer ne želim nikog izostaviti, djelomice i kao plod tog romantičarskog razdoblja osječkog kuglanja, eto, u samostalnoj i neovisnoj Hrvatskoj asovi su - nicali doslovce zao gljive poslije kiše!!

Jer, na primjer, impresivno djeluje već i pogled na popis osječkih osvajača medalja na svjetskim seniorskim prvenstvima, na kojem su Mušanić, Bulka, Marija Mađarević, Branislav Bogdanović, Miroslav Liović i Damir Fučkar, a SP za juniore donosio je odličja Lioviću, Zelincu, Bogdanoviću, Mušaniću, Zoranu Prodanoviću, Zdenku Pavlicu, Predragu Sopku, Veliboru Majerusu, Saši Andrijaniću, Vatroslavu Barišiću, Nevenu Svalini, Damiru Ozuški, Denisu Leko-Mliviću, te Višnji Šarić i Ines Vuka. S tim što su nas i na EP za mlađe uzraste, kao i Svjetskom kupu kuglači(ce) mnogo puta oduševljavali. Što se, dakako, odnosi i na momčadske podvige Kandid Premijera i, posebice, Konikom Osijeka. Klubova čiji su korijeni zasađeni još u vremenu, koje pada u zaborav. A, kao trajni „spomenik“ uspješnoj organizaciji spomenutog SPUK-a sprovedenoj uz bezgranični entuzijazam brojnih osječkih zaljubljenika u kuglanje predvođenih liderima natjecanja Neđeljkom Kneževićem i Miroslavom Liovićem, ostao nam je šesterostazni Pampas.

Danas se službene utakmice, osim na tom kulturnom objektu, igraju još samo na Željezničaru, u Kašićevoj nedaleko Hotela Mursa, a od niza spomenutih kuglana samo je još, poneka u funkciji. Na sreću, postavljači čunjeva nisu više potrebni, iako su nekad u onim bivšim vremenima znali biti prava atrakcija. Kao, primjerice, Šurjak na „Želji“ i(li) Marko Tokić u Frankopanskoj. Potonji bi ponekad uoči utakmica imao svoj show. Stao bi na stazu i, udarajući po taktu čunj o čunj, ispjevavajući pritom samo njemu znane, simpatične pjesmice poglavito posvećene Hajduku i Dinamu, te tako (od)igrao svoju predigru uz ovacije nazočnih...